

CRNA GORA
ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE CRNE GORE

**IZMJENA I DOPUNA PROGRAMA
RADA
ZA 2021. GODINU**

Podgorica, jul 2021. godine

UVOD

Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (»Službeni list CG, broj 27/2019), članom 76, propisano je, da Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore donosi godišnji Program rada. Članom 37 stav 4 navedenog Zakona, propisano je da se Programom rada, koji donosi Zavod, utvrđuju mjere i aktivnosti iz Akcionog plana koji sprovodi Zavod za određene ciljne grupe. Takođe, članom 38 stav 3 propisano je da Zavod može sprovoditi i druge mjere aktivne politike zapošljavanja u zavisnosti od potreba tržišta rada i identifikacije ciljnih grupa, koje su utvrđene u Akcionom planu i Programu rada Zavoda.

Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore je na sjednici održanoj 26.02.2021. godine, Odlukom broj 01-3106 od 26.02.2021. godine, usvojio Program rada za 2021. godinu. U toku pripreme i donošenja Programa rada, nije bila donijeta Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2021 – 2024. godina, Akcioni plan zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2021. godinu kao ni Zakon o budžetu Crne Gore za 2021. godinu.

Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2021. godinu, koji je donijet 25.06.2021. godine (Službeni list CG br. 70), su u okviru potrošačke jedinice Zavoda za zapošljavanje definisana finansijska sredstva, a između ostalog i sredstva za programske aktivnosti Zavoda. Iz tog razloga je neophodno izvršiti izmjenu i dopunu Programa rada u skladu sa opredijeljenim finansijskim sredstvima kao i utvrđenim mjerama i aktivnostima.

Izmjene Programa rada se odnose na poglavlja koja je neophodno izmijeniti u skladu sa finansijskim sredstvima utvrđenim Zakonom o budžetu Crne Gore za 2021. godinu, dok se dopuna Programa rada odnosi na godišnji finansijski okvir za realizaciju programskih aktivnosti Zavoda.

Izmjenama Programa rada za 2021. godinu se mijenjaju sledeća poglavlja i glase:

Mjere aktivne politike zapošljavanja

Pri planiranju programskih aktivnosti za 2021. godinu, iz okvira aktivne politike zapošljavanja definisane Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, pošlo se od:

- Potrebe da se ostvari odgovarajući kontinuitet u realizaciji dosadašnjih, kao i novih programskih sadržaja, kroz direktno zapošljavanje ili povećanje zapošljivosti nezaposlenih lica, u obimu primjerenom stepenu razvijenosti opštine sprovođenja programa.
- Strukturne nezaposlenosti koja uslovljava realizaciju više programa obrazovanja i osposobljavanja, radi usklađivanja znanja, vještina i kompetencija nezaposlenih lica sa potrebama tržišta rada.
- Visoke stope nezaposlenosti lica izloženih riziku na tržištu rada koja nameće potrebu realizacije programa podrške za zapošljavanje ovih lica. Posmatrano sa aspekta strukture lica izloženih riziku na tržištu rada, evidentno je visoko učešće lica nedovoljnog ili neodgovarajućeg obrazovanja, žena, lica koja traže posao duže od 12 mjeseci, starijih od 50 godina, mladih i lica bez radnog iskustva;
- Potrebe umanjena negativnih posledica nastalih ozbiljnim poremećajima u poslovanju privrednih subjekata usled pojave epidemije virusa COVID – 19.

Programi aktivne politike zapošljavanja usmjereni su na jačanje ravnopravnosti nezaposlenih lica na tržištu rada, a uticaj programskih aktivnosti na njihovu zaposlenost uslovljen je, između ostalog, spremnošću poslodavaca da preuzmu odgovornost za ova lica, tokom i nakon isteka programa podrške za njihovo zapošljavanje.

Budžetom Crne Gore za 2021. godinu za realizaciju mjera aktivne politike zapošljavanja, ne uključujući podršku programu za samozapošljavanje - IPA budžetska podrška, predviđena su finansijska sredstva u iznosu od 2.970.000,00 Eur.

U okviru raspoloživih sredstava za 2021. godinu, planirano je da se za oko 1.500 prioriteto mladih, dugoročno nezaposlenih i lica ženskog pola, realizuju slijedeće mjere aktivne politike zapošljavanja, u cilju njihovog efikasnijeg uključivanja na tržište rada:

U okviru mjere obrazovanje i osposobljavanje odraslih planirana je reallizacija tri programa: programa obrazovanja i osposobljavanja odraslih, programa osposobljavanja za samostalno obavljanje poslova u određenom nivou obrazovanja i programa osposobljavanja za obavljanje poslova određenog radnog mjesta kod poslodavca.

Realizacija **programa obrazovanja i osposobljavanja odraslih** treba da omogući nezaposlenim licima, nedovoljnog ili neodgovarajućeg obrazovanja, povećanje zapošljivosti i zaposlenosti. Ova programska aktivnost realizovaće se, u saradnji sa organizatorima obrazovanja, kroz programe sticanja stručnih kvalifikacija traženih na tržištu rada i programe sticanja ključnih vještina potrebnih za obavljanje poslova određenog zanimanja. Planira se da realizovane programske aktivnosti obuhvate 400 nezaposlenih lica i omoguće da 90% učesnika sa uspjehom završi programe i stekne nove stručne kvalifikacije, odnosno ključne vještine deficitarne na tržištu rada.

Realizacija **programa osposobljavanja za samostalno obavljanje poslova u nivou obrazovanja** treba da omogući povećanje zapošljivosti i zaposlenosti nezaposlenih lica III i IV nivoa obrazovanja, bez radnog iskustva u području rada stečene kvalifikacije nivoa obrazovanja. Navedena programska aktivnost realizovaće se, u saradnji sa poslodavcima, kroz njihove programe osposobljavanja za sticanje, znanja, vještina i kompetencija, odnosno sticanje radnog iskustva potrebnog za samostalno obavljanje poslova u stečenom nivou obrazovanja. Planira se da realizovane programske aktivnosti obuhvate 280 nezaposlenih lica i omoguće da 90% učesnika stekne radno iskustvo u nivou obrazovanja.

Realizacija **programa osposobljavanja za obavljanje poslova određenog radnog mjesta kod poslodavca** treba da omogući povećanje zapošljivosti i zaposlenosti nezaposlenih lica koja nemaju znanja, vještine i kompetencije za obavljanje poslova i radnih zadataka određenih radnih mjesta. Navedena programska aktivnost realizovaće se, u saradnji sa poslodavcima, kroz njihove programe osposobljavanja za sticanje, znanja, vještina i kompetencija, potrebnih za samostalno obavljanje poslova i radnih zadataka kod poslodavca. Procjenjuje se da će realizovane programske aktivnosti obuhvatiti 280 nezaposlenih lica i omogućiti da 90% učesnika stekne znanja, vještine i kompetencije za obavljanje poslova određenog radnog mjesta.

U okviru mjere **podsticaji za zapošljavanje** predviđena je realizacija programa podsticaja za zapošljavanje kroz subvencionirano zapošljavanje 550 nezaposlenih mladih lica i nezaposlenih žena na sezonskim poslovima u najkraćem trajanju od tri mjeseca.

U okviru mjere **direktno otvaranje radnih mjesta** planirana je realizacija kroz programe humanitarnih, edukativnih, socijalnih, ekoloških, komunalnih, infrastrukturnih sadržaja, očuvanja kulturnih i historijskih spomenika i kroz programe javnog rada u drugim oblastima od javnog interesa. Realizacija programa javnog rada treba da pruži mogućnost posebno osjetljivim grupama da očuvaju i unaprijede radne sposobnosti i povećaju zapošljivost na otvorenom tržištu rada. Programi javnog rada realizovaće se u saradnji sa poslodavcima koji će učesnike zaposliti na privremenim netržišnim poslovima od javnog interesa, u trajanju do četiri mjeseca. Planira se da realizovane programske aktivnosti omoguće očuvanje i unapređenje radnih sposobnosti za 497 nezaposlenih lica bez školske spreme ili sa završenom osnovnom školom i/ili nezaposlenih žena i/ili nezaposlenih lica koja u posljednjih 12 mjeseci nijesu bila u radnom odnosu, zbog čega su u riziku od socijalne isključenosti.

U okviru **mjere podsticaji za preduzetništvo** predviđena je realizacija programa dodjele kreditnih sredstava za nezaposlena lica koja osnivaju jedan od oblika obavljanja privredne djelatnosti i za poslodavce koji otvaraju nova radna mjesta i zapošljavaju nezaposlena lica. Navedene programske aktivnosti realizovaće se kroz pružanje stručne i finansijske pomoći nezaposlenom koji se zapošljava i poslodavcu koji na novootvorenom radnom mjestu zapošljava nezaposlena lica. Planira se da realizovane programske aktivnosti omoguće otvaranje 14 novih radnih mjesta, od kojih je u prethodnom periodu ove godine već finansirano otvaranje 3 nova radna mjesta.

Nezaposlena lica za vrijeme obrazovanja, osposobljavanja i uključivanja u druge mjere usmjerene na povećanje zaposlenosti, odnosno smanjenje nezaposlenosti imaju pravo na novčanu pomoć za vrijeme trajanja odnosnih programa.

Kao posebna ciljna grupa obuhvaćena finansijskim sredstvima Zavoda izdvajaju se nezaposlena lica koja se **izjašnjavaju kao pripadnici Romske i Egipćanske populacije**. Za ovu ciljnu

grupu planirane su mjere koje podrazumijevaju uključivanje ovih lica u programe obrazovanja i osposobljavanja odraslih, javne radove kao i druge programe usmjerene na povećanje zapošljivosti, odnosno zaposlenosti. Angažovanje ovih lica zavisi od njihovog obrazovnog nivoa, posjedovanja tržišno upotrebljivih znanja, sposobnosti i vještina, odnosa prema radu i zaposlenju, načina na koji svoja znanja i sposobnosti koriste, kao i od socijalnog konteksta u kojem žive.

U cilju sprovođenja mjera aktivne politike zapošljavanja utvrđenih ovim Programom rada, Upravni odbor Zavoda će donijeti pojedinačne programe za svaku od navedenih mjera. Programima za sprovođenje mjera utvrdiće se: uslovi koje moraju ispuniti kako, pravna lica koja će sprovoditi programe, tako i nezaposlena lica koja će se uključivati u programe, ciljevi i očekivani rezultati realizacije pojedinih mjera, kao i indikatori za mjerenje uspješnosti mjera, ciljne grupe kojima su pojedine mjere namijenjene, kriterijumi izbora izvođača, način sprovođenja i monitoringa pojedinih mjera, kao i obim sredstava za njihovo finansiranje.

U 2021. godini se planira praćenje realizacije programa aktivne politike zapošljavanja i evidencije praćenja. U tom cilju će se prikupljati podaci o stanju i dinamici pojedinih mjera APZ-a i vršiti procjena rizika kako bi se mogle predlagati aktivnosti u cilju obezbjeđivanja efikasnijeg upravljanja mjerama. Takođe, planira se analiziranje pojedinačnih programa aktivne politike zapošljavanja radi unapređenja postojećih i kreiranja novih programa.

Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje lica sa invaliditetom

Za oblast profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom, u 2021.-oj godini planirano je 10,308,421.66 Eur. Planirane su sledeće aktivnosti:

- **Kontinuirani rad komisija za profesionalnu rehabilitaciju**, po zahtjevima za utvrđivanje procenta invaliditeta, preostale radne sposobnosti, mogućnosti zapošljavanja i po zahtjevima za priznavanje prava na uključivanja u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije. Pored rada komisija za profesionalnu rehabilitaciju, u 2021. godini planira se i raspisivanje javnog poziva za finansiranje projekata zapošljavanja lica sa invaliditetom što će iziskivati kontinuirani rad Komisije za ocjenu predloga projekata, kao i Komisija za praćenje projekata finansiranih putem grant šema.
- **Sprovođenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije** kod izabranih izvođača profesionalne rehabilitacije, u kojima učestvuju nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom, na osnovu plana profesionalne rehabilitacije koji su zaključili sa savjetnikom za profesionalnu rehabilitaciju. Za mjere profesionalne rehabilitacije u 2021. godini Budžetom je planirano 500,000.00 Eur. Planirano je da se u 2021. godini u mjere profesionalne rehabilitacije uključi najmanje 500 lica. U ove mjere mogu se uključiti nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom na osnovu rješenja Komisije za profesionalnu rehabilitaciju. U prvih šest mjera (Mjera 1: Savjetovanje, podsticanje i motivisanje lica sa invaliditetom na aktivno traženje zaposlenja; Mjera 2: Utvrđivanje preostale radne sposobnosti; Mjera 3: Pomoć u prihvatanju vlastite invalidnosti i upoznavanje sa mogućnostima uključivanja u osposobljavanje i rad; Mjera 4: Pomoć u izboru odgovarajućih profesionalnih ciljeva; Mjera 5: Razvijanje socijalnih spretnosti i vještina; Mjera 6: Pomoć prilikom traženja odgovarajućeg radnog mjesta) mogu se uključiti nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom, a u ostale samo zaposlena lica. Na osnovu mjera 7,8 i 9 (Mjera 7: Analiza konkretnog radnog mjesta i radnog okruženja

lica sa invaliditetom; Mjera 8: Izrada plana prilagođavanja radnog mjesta i radnog okruženja za lice sa invaliditetom; Mjera 9: Izrada plana potrebne opreme i sredstava za rad za lice sa invaliditetom) zaposlena lica sa invaliditetom ostvarivaće prava na subvencije koje se odnose na prilagođavanje radnog mjesta i asistenta (pomagača u radu). Mjere će se izvoditi kod: Zopt-a, Pamark-a i Centra za profesionalnu rehabilitaciju. Sa ovim izvodjačima su zaključeni ugovori;

- Uključivanje lica sa invaliditetom u **mjere aktivne politike zapošljavanja** (javni rad, finansiranje zarada pripravnika, obrazovanje i osposobljavanje odraslih, podrška samozapošljavanju i dr.);
- **Finansiranje grant šema** za podsticanje zapošljavanja lica sa invaliditetom u cilju otvaranja novih radnih mjesta i zapošljavanja lica sa invaliditetom. Za finansiranje grant šema Budžetom je predviđeno 1,500,000.00 Eur. Biće objavljen javni poziv, nakon čega će uslijediti predaja projekata za grant šeme. U okviru grant šema za 2021. godinu biće uključeno najmanje 250 lica;
- **Dodjela subvencija za zapošljavanje lica sa invaliditetom** (bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje lica sa invaliditetom; kreditna sredstva pod povoljnim uslovima za kupovinu mašina, opreme i alata potrebnog za zapošljavanje lica sa invaliditetom; učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) lica sa invaliditetom i subvencije zarade lica sa invaliditetom koje zaposli). Za subvencije Budžetom je predviđeno 8,298,421.66 Eur. Bilježi se konstantan rast broja subvencija, pa se ne može predvidjeti koliko lica će podnijeti zahtjev za ostvarivanje prava na subvencije. U prvoj polovini godine za subvencije zarade zahtjeve je podnijelo 1.096 lica. U periodu od 01.01.2021 - 30.06.2021. godine, 12 poslodavaca podnijelo je Sektoru za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom 29 (žena-17; muškaraca-12) zahtjeva za ostvarivanje prava na bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada i 10 poslodavaca podnijelo je 20 zahtjeva za ostvarivanje subvencije – učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) zaposlenom licu sa invaliditetom;
- **Dodjela novčanih pomoći polaznicima programa profesionalne rehabilitacije** za vrijeme trajanja programa, koja ne može biti veća od 15% prosječne mjesečne bruto zarade u Crnoj Gori ostvarene u prethodnoj godini. Ovo pravo će ostvarivati lica uključena u mjere profesionalne rehabilitacije;
- Za **podršku razvoja preduzetništva lica sa invaliditetom** Budžetom je predviđeno 10,000,00 Eur. Planira se da se za ovaj program u 2021. godini prijavi najmanje 2 lica;
- **Unapređenje baze podataka za lica sa invaliditetom**, koja je sastavni dio aplikativnog programa evidencije nezaposlenih lica, u dijelu koji se odnosi na primjenu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom. U sklopu projekta "Ublažavanje uticaja Covid-19 na svijet rada" pripremljena je aplikacija za OSI. Konsultanti Medjunarodne organizacije rada privode kraju omogućavanje pristupa aplikaciji sa sajta Zavoda.

Program grantova za samozapošljavanje

Opšti cilj projekta „Program grantova za samozapošljavanje“ je povećanje efikasnosti i pokrivenosti aktivnih mjera tržišta rada sa naglaskom na podsticaj za samozapošljavanje.

U okviru projekta “Program grantova za samozapošljavanje” pokrenut je drugi poziv u junu 2020. godine, dok je treći poziv objavljen 16. aprila 2021. godine. Ukupni indikativni iznos koji je na raspolaganju u okviru drugog poziva je 1.585.000,00 Eur.

Centralna komisija koja je odlukom direktora Zavoda za zapošljavanje konstituisana u okviru projekta “Program grantova za samozapošljavanje” izvršila je evaluaciju 573 biznis plana koje su podnosioci zahtjeva za sredstva granta podnijeli nakon poziva iz juna 2020. godine. Broj pozitivno ocijenjenih prijedloga projekata je 363, dok je negativno ocijenjeno 210.

S obzirom na sredstva koja su bila na raspolaganju u okviru drugog javnog poziva, Zavod je sklopio ugovore sa 215 korisnika. Od ovog broja 103 ugovora, u iznosu od 80% sredstava, su isplaćena u decembru 2020. godine, u vrijednosti od 608.097,61 Eur, dok je preostalih 112 ugovora isplaćeno početkom 2021. godine, shodno terminskom planu poziva.

Sljedeća aktivnost u okviru projekta je pregledanje završnih izvještaja korisnika granta iz prvog javnog poziva (Poziv 2019), nakon čega je u martu 2021. godine korisnicima isplaćeno preostalih 20% sredstava u skladu sa ugovorima potpisanim sa njima.

Treći javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava je objavljen 16. aprila 2021. godine. Ovim pozivom se predviđa otvaranje oko 158 novih preduzeća, tj. oko 158 novih radnih mjesta, sa indikativnim iznosom od 1.181.000,00 Eur.

Imajući u vidu da je Ugovor o direktnom grantu između Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Ugovaračke institucije (Ministarstva finansija i socijalnog staranja – CFCU) i Delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori potpisan 02.09.2019. godine, i da je njegovo trajanje 3 godine, jedna od obaveza Zavoda u 2021. godini biće učestvovanje u sprovođenju i izvještavanju o postignutim rezultatima i utrošku finansijskih sredstava na *Programu grantova za samozapošljavanje*. Glavni cilj *Programa grantova za samozapošljavanje* je da pruži priliku licima sa evidencije nezaposlenih da započnu sopstveni posao. Zavod planira raspisivanjem javnog poziva za podnošenje predloga projekata u 2021. godini, ima za cilj da se kumulativno obuhvati bar 400 nezaposlenih osoba sa evidencije na cijeloj teritoriji zemlje, fokusirajući se na osobe starosti do 35 godina, žene, dugotrajno nezaposlene i tražioce posla koji imaju kapacitet da se samostalno upuste u privrednu aktivnost. Između Ugovaračke institucije (Ministarstva finansija i socijalnog staranja – CFCU), nadležnog Ministarstva ekonomskog razvoja (prethodnog Ministarstva rada i socijalnog staranja) i Zavoda za zapošljavanje potpisan je dokument pod nazivom *Sporazum za sprovođenje „Programa podrške samozapošljavanju“ u okviru Direktnog granta Zavodu za zapošljavanje*, kojim se definišu obaveze svih ugovornih strana uključenih u sprovođenje *Programa*. U skladu sa sporazumom, usklađuje se sistem izvještavanja sa standardima i pravilima izvještavanja na EU projektima, kreira i dostavlja Ugovaračkoj instituciji (Ministarstvu finansija i socijalnog staranja – CFCU) periodične izvještaje o napretku. Izvještaji sadrže narativni i finansijski dio. Izvještaji o napretku se dostavljaju navedenim institucijama na šestomjesečnoj osnovi, počev od početka implementacije *Programa*, tako da će se u toku 2021. godine dostaviti dva takva izvještaja.

Odlukom o obrazovanju Projektnog tima za Program podrške samozapošljavanju i ostalim odlukama donijetim u svrhu implementacije *Programa grantova za samozapošljavanje* jasno su definisane obaveze svakog člana projektnog tima. U skladu sa tim neke od obaveza Zavoda su sljedeće:

- izvještavanje o aktivnostima *Programa* Ugovaračkoj instituciji, u skladu sa zahtjevima o izvještavanju navedenim u Ugovoru o Direktnom grantu;
- pružanje stručne i tehničke pomoći u procesu dodjele grantova nezaposlenima; asistencija pri izradi promotivnog materijala, organizaciji konferencija i ostalih elemenata vidljivosti za potrebe *Programa*;
- učešće u radu Centralne komisije;
- pružanje administrativne podrške tokom sprovođenja Poziva za dostavljanje predloga projekta, tj. pomoć Centralnoj komisiji za evaluaciju u tehničkim stvarima, pomoć u kreiranju plana rada, izvještaja i tehničke dokumentacije za rad Centralne komisije;
- sprovođenje kontrole periodičnih i finalnih narativnih i finansijskih izvještaja korisnika grantova, i ostali zadaci koji proističu iz sprovođenja *Programa*.

Dopuna Programa rada za 2021. godinu:**III Finansijski okvir za realizaciju Programa rada Zavoda u 2021. godini**

R/b	Naziv aktivnosti	Finansijska sredstva (Eur)
1	Mjere aktivne politike zapošljavanja	4.036.000,00
1.1	Direktno otvaranje radnih mjesta - javni rad	815.000,00
1.2.	Obrazovanje i osposobljavanje odraslih	2.085.000,00
1.2.1	Program obrazovanja i osposobljavanja odraslih	200.000,00
1.2.2	Osposobljavanje za rad kod poslodavca	820.870,00
1.2.3	Osposobljavanje za samostalan rad	820.870,00
1.2.4	Podsticaji za zapošljavanje	88.500,00
1.2.5	Obuke za preduzetnike koji započinju biznis	4.999,00
1.2.6	Novčana pomoć i troškovi prevoza	149.761,00
1.3	Podsticaji za preduzetništvo	70.000,00
1.4	Podrška programu za samozapošljavanje - IPA budžetska podrška	1.066.000,00
2	Profesionalna rehabilitacija	10.308.421,66
2.1	Mjere profesionalne rehabilitacije	500.000,00
2.2	Subvencije poslodavcima koji zaposle lica sa invaliditetom	8.298.421,66
2.3	Grant šeme koje se odnose na zapošljavanje lica sa invaliditetom	1.500.000,00
2.4	Podrška programu za samozapošljavanje licima sa invaliditetom - krediti	10.000,00
	Ukupno Budžet Zavoda	14.344.421,66